

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. A zsinati munkálatokat előkészítő bizottság egyházalkotmányi albizottságának küldöttsége által a magyarországi ev. ref. egyház alkotmányos szervezetére készített javaslat. E—s. — Tárcza. Az egyházi szónok hangjáról. Dézsi Lajos. — Közügyeink. A temesvári önálló ref. egyház. Futó Zoltán. — Nekrolog. Sóvári Soós Gábor. Kövendi Dénes-től. — Irodalom. — Különfélék. — Hirdetés.

A zsinati munkálatokat előkészítő bizottság egyházalkotmányi albizottságának küldöttsége által a magyarországi evang. ref. egyház alkotmányos szervezetére készített javaslat.

IV.

Az egyházmegyéről s egyházkerületekről szóló következő §-ok csekélyebb módosítást szenvednek, behozván a szervezetbe a közigazgatási bíróságot, melynek jogkörére nézve egy külön, s később ismertetendő javaslat nyújt teljes tájékoztatást.

E §-okra nézve egy pár megjegyzést teszünk.

Nem értjük, hogy a küldöttség miért hagyta ki az egyházmegyei és egyházkerületi elnökökben választásokra jogosítólag megkívántató tulajdonokat elsoroló szavakat?

A 38. §. f) és a 48. §. f) pontja alatt szavazati joggal fel nem ruházott, az egyházmegyei és egyházkerületi közgyűlés által választott tisztviselőket is óhajtjuk szavazati joggal felruházni. A dolog természetében rejlik az, hogy ezek, pénztárnok, számvevő, ügyvéd — sokszor a hely is határozván — a közgyűlések által választassanak; de érthetetlen, hogy azért miért essenek el szavazati joguktól.

A 43. §. b) pontja alatt a javaslatban az egyházmegyei közgyűlés tárgyai között ez áll: a lelkész és tanító bekebelezési ügyek, a mennyiben azok ellen panasz törvényes idő alatt be nem adatott, vagy a panasz jogérvénye-

sen elutasított. Ezt pótolni látnánk jónak ezzel: „vagy az esperes által a jelölés szabálytalansága alapján nem kifogásoltatott“.

Az 53. §. f) pontja a küldöttség javaslata szerint következőleg alakul: „a püspöknek, főgondnoknak, egyházkerületi tanácsbíráknak és jegyzőknek a presbyterium által való választása iránt intézkedik; a konventi tagokat, a levéltárnokot, pénztárnokot, ügyvédet, számvevőt s az egyházkerület minden más hivatalnokát maga választja“.

Ezen, a konventi tagok választására vonatkozó, a több izi szenvedélyes vitát keltett ügy ily döntő határozattal kifejezésének indokolását szintén jónak látjuk egész terjedelmében közölni, ajánlva azt az olvasók higgadt megfontolásába.

„Köztudomású dolog, hogy az egyházi törvények 53. §-ának f) pontjában és 56. §-ában a konventi tagok választására vonatkozó rendelkezések ellentétes felfogásokra adtak alkalmat, s hogy ennek következtében a dunamelléki, dunántúli és tiszáninneni egyházkerületekben, némi ingadozás után a konventi tagokat a presbyteriumok, a tiszántúli és az erdélyi egyházkerületekben pedig az egyházkerületi közgyűlések választották meg.

Különösen a tiszántúli egyházkerület 1882. évi novemb. havi közgyűlésében (341. sz. a.) a konvent tagjainak 3 évre megválasztását elrendelte, s maga az egyházkerület a konvent tagjait meg is választotta ugyan, de ugyanakkor kimondta, hogy jövőre az 53. §. f) pontja értelmében közvetlenül az egyes egyházközségek presbyteriumai útján kívánja a választást foganatosítani. Az 1886. évi máj. havi közgyűlésében (33. sz. a.) azonban az egyházkerület e határozatát megváltoztatta, s kimondta, hogy „a konventi képviselőket nem az egyházak presbyteriumai, hanem mint eddig gyakorlatban volt, az egyházkerületi gyűlés fogja választani“.

Helyén kívüli volna itt azt vitatni, hogy melyik felfogás volt a törvénynek megfelelő, annyit kétségtelenül konstatálni lehet, hogy az 53. §. f) pontjában s az 56. §. csakugyan oly ellenmondás van, mely oka volt a törvény ellentétes alkalmazásának, hogy tehát ezt az ellentétes magyarázatra okot szolgáltatató törvényt ki kell igazítani.

Mi azt az álláspontot foglaltuk el, hogy a konventi tagokat az egyházkerületi közgyűlés válaszsza; erre a következő indító okok vezettek:

Az egyházi törvénynek az egyetemes konvent hatásköréről intézkedő 69. §-ból kitűnik, hogy a konvent a törvény által házzáútasított ügyekben országos közigazgatási hatóságot gyakorol, úgy, sőt az ügyek minőségét tekintve, még szűkebb körben, mint az egyházkerületi közgyűlés az egyházkerület területén. Az egyházkerületi közgyűlést az 1881—82. évi zsinat előtt alkották: az elnökökön kívül az esperesek és az egyházmegyei gondnokok, kik hivataluknál fogva voltak tagjai az egyházkerületi közgyűlésnek, továbbá minden egyházmegye által küldött lelkészi és világi képviselők, kik az egyházmegyei közgyűlés választása alapján vettek részt a közgyűlésekben és az egyházkerületi tisztviselők, s az egyházkerületi képviselőket most is az egyházmegyei közgyűlések választják. Ennek a szervezetnek a közigazgatási hatóság magasabb fokán: a konventen következőleg megfelelő szervezet az, hogy a konventnek hivatalból tagjai a püspökök és főgondnokok, választott tagjai pedig az egyházkerület által választott s fele részben egyházi, fele részben világi férfiak. Valamint az egyházmegye közgyűlése választ közgyűlési tagokat az egyházkerületre s nem a presbyterium, úgy a konventre válaszsza tagokat az egyházkerületi közgyűlés és nem a presbyterium.

Az ellenkező véleményen levők erre az érvelésre azt mondják, hogy a konvent bírói hatóságot is gyakorol s a bírói hatóságot gyakorló egyházmegyei s egyházkerületi tanácsbírákat is a presbyteriumok választják. Az egyházi törvény 48. §-a c) pontja szerint igaz, hogy vannak az egyházkerületnek most már az egyházmegyék által választott tagjai s a tisztviselőkön kívül a presbyteriumok által választott tagjai is: az egyházkerületi tanácsbírák, az egyházmegyei tanácsbíráknak megfelelően s nyilván a bírósági és fegyelmi ügyekre tekintettel. Nézetünk szerint azonban a konvent kiválóan s lényegileg közigazgatási hatóság s véleményünk szerint hatásköre a bírósági ügyekre nem is lenne kiterjesztendő s csak a fegyelmi ügyeknek a 254. §. által fentartott esetei volnának a konvent bírói hatáskörébe vonhatók, tehát csak ritka és kivételes esetek. Következésképp azért, mert ritka és kivételes esetekben a konvent fegyelmi bírósági hatóságot gyakorol, nem a bírói funkciója irányozhatja a szervezés szabályait, hanem a közigazgatási funkciója, szervezésében is közigazgatási funkciójának kell dominálnak lennie. És ha a konvent bírói hatósága azt követelné, hogy az egyházmegyei és egyházkerületi tanácsbírák mintájára konventi tanácsbírák is legyenek, e tanácsbírák választását lehetne az egyházmegyei és egyházkerületi tanácsbírák választásának hasonlósága szerint az egyházak presbyteriumaira bízni. Az alsó fokoknak megfelelő következetesség a felsőbb forum szervezésében ez lehetne.

Czelszerűségi tekintetek is azt ajánlják, hogy a konvent tagjait az egyházkerületi közgyűlések válaszsza. Az egyházak száma egyes egyházkerületekben 253-tól 556-ig emelkedik, s ezek között még vannak egyházak, melyek több szavazattal rendelkeznek. Ha a konventi tagokat az egyházak választják, előre látható, hogy ily nagy számú választó egyház szavazatai szétágaznak s abszolút többséget első szavazatra csak kevesen érhetnek el. Ha viszonylagos többséget több jelölt nyert, s a még betöltendő konventi hely is több, akkor újabb választásra nagy szám volna jelölendő, különben a választók joga lenne igen szűk körre szorítva, így a választást kellene

kétszer-háromszor ismételtetni, a mi sok időt igényelne. Megtörténhetnék, hogy e miatt a konvent idejében megalakulni sem volna képes.

Nem állítható, hogy a közvetett választás által a presbyteri rendszer elve meg lenne sértve, az egyházkerület is egyesén a presbyteriumok által közvetlenül választott egyházkerületi tisztviselőkből, esperesek, egyházmegyei gondnokok és egyházkerületi tanácsbírákból s az egyházmegyei közgyűlések által választott képviselőkből s a tanári karok képviselőiből alakul, még sem tette senki ellene sem a multban, sem a jelenben azt a kifogást, hogy az egyházkerület ilyen alakítása a presbyteri rendszert sértene. Az egyházkerületek és a konvent alakításába az egyházmegyék, illetőleg egyházkerületek közvetítésével a presbyteriumok befolyása nincs kizárva.

A konvent szervezésénél nem lehet figyelmen kívül hagyni a konvent hatáskörét, azt a tényt, hogy a konventben az egyházi törvényhozás nem akart egy centralisáló hatalmat, sőt még általános apellatorium forumot sem az egyházkerületek fölé állítani. Még oly legfőbb kormányzó és közigazgatási hatóságot sem, mely az egyházkerületek autonóm jogát megszüntetné. Ezt az alkotmánytervezet indító okai határozottan kifejezik. Az indító okokban ezt olvassuk:

„Ezen országos egyházi tanács . . . úgy lenne szervezve, hogy az sem centralisáló, az egyházkerületek jogkörét csorbító, sem pedig absolut hatalommá nem nőheti ki magát. Mert csak oly közös ügyekben van hivatva intézkedni, melyeket az egyházkerületek hozzá együttesen, vagy külön felterjesztenek, vagy a melyekre nézve az államkormány részéről tett intézkedések következtében rendelkeznie kell, vagy a melyekben való intézkedésre a zsinat útasítja“ stb.

Még inkább bizonyítja felfogásunk helyességét az a tény, hogy az országos egyházi tanácsról szóló első tervezetnek azt a meghatározását, hogy „az országos egyházi tanács a magyarországi ref. egyház legfőbb kormányzó és közigazgatási hatósága“ (94. §.) már a konvent megváltoztatta s helyette a zsinat által is elfogadott következő meghatározást tette: „Az egyetemes konvent a magyar ref. egyházat egyetemesen érdeklő ügyek elintézésére hivatott testület“.

Az egyetemes konvent e minősége és hatásköre nézetünk szerint azt követeli, hogy a konvent ne szakítsa el az egyházkerületektől, sőt inkább összefüggése az egyházkerületekkel, s az egyházkerületeknek a konventben egyesülése fejtsék ki annak szervezetében, mi az által történhetik, ha tagjait az egyházkerületek közgyűlései választják. A presbyteriumok által választott konventnek szervezeténél fogva oly egyházi legfőbb hatósággá kell fejlődnie, a mely mellett az egyházkerületeknek fentartani szándékolt autonóm jogai meg nem állhatnak. Az országos egyház valamennyi presbyteriumai által választott konvent, már e választásnál fogva, országos legfőbb egyházi hatóság, melylyel szemben a partialis hatóságok alárendelt viszonyban látszanak állani. Egyházalkotmányunk szerint pedig az egyetemes konvent csak a magyar ref. egyházat egyetemesen érdeklő ügyek elintézésére hivatott testület, a magyar ref. egyházat nem egyetemesen érdeklő ügyekben tehát az egyházkerületek, autonóm hatóságok, — kivételt csak azok az esetek képezvén, melyeket az egyházkerületek, — tehát saját elhatározásukból, — a konventhez felterjesztenek. A törvényhozást megelőző gyakorlat is azt a felfogást támogatja, hogy a konvent tagjai az egyházkerületi közgyűlések által választassanak, minthogy előzőleg a konvent tagjait az

egyházkerületi közgyűlések választották, s minden esetben nagy súlyt fektetünk a történelmi előzményre s a gyakorlati fejlődésre.

Ezekből az okokból mi a konventi tagok választását az egyházkerületi közgyűlésre kívánjuk bízni, s arról vagyunk meggyőződve, hogy mind az egyházi törvény tervezői, mind maga a zsinat is e választást az egyházkerületekre bízta, mire úgy a tervezet, mint a törvény több intézkedése, s különösen a zsinat 1882. évi szeptember 17-én hozott 308. sz. határozata is nyilván útal.

E—s.

Tárcza.

Az egyházi szónok hangjáról.

(Folytatás.)

Midőn Önök hangjukra vigyáznak: különösen attól óvakodjanak, hogy a napjainkban szokásos és mindennapivá vált szenvelgésbe (affectatio) eszenek. Tizenkét ember közül alig akad egy olyan, a ki a szószéken természetes hangon beszél. És ez a szenvelgés nem csak a protestánsoknál divatozik, mert Mullois Abbé is megjegyzi: „Máshol mindenütt emberek beszélnek: azok beszélnek a törvényszéknél vagy országgyűléseken, de nem azok beszélnek már a szószéken*), mert ott csakis mesterkéltséggel és művészi nyelvvel s természetellenes hanghordozással találkozunk“. És ez a beszédmodor csakis az egyházban van eltűrve, mivel, szerencsétlenségre oly általános ott; egyébként nem tűrnék. Mit mondanának egy olyan emberről, ki a salonban ily hangon társalogna másokkal? Bizonyosan kinevetnék. Néhány évvel ezelőtt volt a Pantheonban egy felügyelő, — jóra való ember máskülönben, — ki a műemlékek szépségeinek felsorolásakor egészen azt a hangot használta, a melyet sok hitszónokunk használ s ez által sokszor derűtséget keltett a látogatókban, kik nem kevésbé mulattak előadási módján, mint az általa mutogatott érdekes tárgyakon. Az olyan embernek, ki nek nincs természetes és jó előadási képessége, nem kellene megengedni, hogy szószékre lépjen; innen legalább mindennek, a mi színlelt, száműzve kellene lenni . . . Mostanában, a bizalmatlanság e napjaiban félre kellene tenni mindazt, a mi tettetett; s az önjavítás legjobb módja pedig a predikálást illetőleg az, ha minél gyakrabban hallgatunk bizonyos egyhangú s lármás hitszónokokat. Annyira megundorodva fogunk onnan távozni, s annyira meg fogunk borzadni előadásaiktól, hogy inkább örök hallgatásra kárhozzatjuk magunkat, mintsem őket utánozzuk. A mely perczben Önök megszűntek természetesen és hívek lenni, elvesztették a jogot arra nézve, hogy mások szavaiknak higgyenek, valamint arra nézve is, hogy Önöket hallgassák. Sorra járhatják az egyházakat és kápolnákat, s úgy fogják találni, hogy papjaink sokkal nagyobb részének vasárnapra külön szent hangja van. Egyféle hangjuk van a lakó- és hálószoba számára és egészen más a szószék számára; úgyhogy ha nem kétnyelvűek is erkölcsi értelemben, betűszó-értelemben azok. Némely ember mihelyt beteszi a szószék ajtaját, háta mögött hagyja saját egyéni önállóságát s époly

*) Montaigne is azt mondja: „Nehezebb egy ügyvéd, mint egy pap szerepét vinni; és mégis úgy tetszik, mintha több tűrhető ügyvéd volna, mint pap, — legalább Franciaországban“. Ford.

hívatalnökká válik, mint az egyházi szolgáló. Így legalább eldicsekedhetik a farizeussal, hogy ő nem olyan, mint más ember, habár istenkáromlás lenne, ha ezért még hálát is adna Istennek. Nem testi ember többé, s nem úgy beszél, mint a többi emberek, hanem nyöszörgés, meg-megszakgatott mormolás, o r o t u n d o vagy más ízléstelen módon való lármázás van divatba hozva, hogy elhárítsa a természetességnek s annak gyanúját, mintha a szív teljességéből beszélne.

Spurgeon után angolból

Dézsi Lajos.

(Folyt. köv.)

Közügyeink.

A temesvári önálló ref. egyház.

(Folytatás.)

Az egyházi felsőbb hatóságok kiterjeszték ugyan az egyesült egyházra felügyeletüket, de a rövid canonica visitatio alkalmával nem győződhetek meg az egyházi életünket fenyegető veszedelemtől a maga egészében, mit mutat és megérthetővé tesz azon körülmény, hogy végre az egyháztanács szépcsendesen kijelenté, hogy ő egyházkormányzati tekintetben egyenesen és egyedül az evang. esperesség alá rendeli magát.

Midőn aztán a békés-bánati egyházmegye ezekről tudomást szerzett, midőn megismeré azon — a ref. érdekekre vesélyes — irányzatot, mely felekezeti életünket és öntudatunkat itt elvégre is megsemmisítette volna, ismételt fellepett. — Az ily módon kifejtett vitáról és küzdelmekről nem akarom felemelni a fátyolt; örömlenket ne sértsék, ne háborítsák oly visszaemlékezések, melyek tán némi keserűséget ébresztenének azokkal szemben, kiket ezután — különélve bár — testvéreinkként óhajtunk tekinteni!

Csupán a végeredményre térek. Az egyházmegyének a konvent világos kikötése megtartására útasító rendeletét nem vette figyelembe, sőt elútasítá az egyesült egyház, mert — mint mondá — az eddigi szokáshoz akar ragaszkodni. Az erélyes fellépés ideje elérkezett. Az üléselő egyházmegyei bíróság azt az ajánlatot tette a temesvári egyesült egyháznak, hogy az egyesülés feltételei a két felekezet legfőbb hatósága által a teljes paritás alapján revideáltassanak. Azonban az egyház közgyűlése, hol a nagy evang. többséggel szemben alig néhány ref. tag jelent meg (a többieket a vizsály, érdekeik figyelmen kívül hagyása, a biztos leszavaztatás tartotta távol) nemcsak ez ajánlatot nem fogadta el, de egyenesen kimondta, hogy „a reformátusokkal való viszonyból kifolyó ügyeket ezután maga kívánja intézni.“

A fájdalom és keserűség eltöltötte most már a ref. híveket. Felebbezték e határozatot; sérelmeiket tárgyazó részletes memorandumokat az egyházmegye gyűlése elé vitték, kérvénykérve, hogy óvja meg felekezeti érdekeiket. Dícséret és elismerés a békés-bánati egyházmegyének, hogy nem maradt sikeket a hívek kérő szavával szemben, s midőn a végső pontig ragaszkodott az elvben oly magasztos egységség fentartásához, s még mindig utolsó próbát tűzött ki a békéltetésre, a mindkét felekezet érdekeinek megóvására, egyszersmind teljes határozottsággal és önérzettel fűzte hozzá: „megbízottai az új egyesülési szerződényt csupán az esetben írják alá, hogy ha

abban az ottani ref. hitsorsosoknak minden tekintetben teljes jogegyenlőség és viszonyosság biztosítatik a másik szerződő fellel szemben; — azon esetre pedig, hogy ha ez elérhető nem lenne, vagy ha a bizottság egyéb tagjai a kítűzendő helyen és időben a fenforgó ügy elintézése végett meg nem jelenének, egyházmegyénk elnöksége már most útasíttatik, hogy a közös javak elkülönítése mellett a ref. hitsorsosok külön egyházzá alakítása céljából szükséges intézkedéseket idő közben is haladéktalanul tegye meg. E határozat napjától (szept. 24.) rohamosan fejlődtek az ügyek. Az ugyanekkor üléselő és azonnal értesített evang. egyházmegye a kívánt intézkedéseket nem tette meg, küldötteket ki nem nevezett, az ügyet egy évre tanulmányozásra kiadta. Az egyezkedés reményétől megfosztott ref. hívek lázas buzgalommal kezdték gyűléskezni, tanácskozni: mi módon rendezhetnék ügyeiket. Gazdag és szegény, előkelő hivatalnokok és egyszerű munkások a közös ügy elővitelére kezét fogtak, összeszedték ömagokat. Gyűlés után gyűlés jött; ama régi idők buzgósága vett erőt az embereken. Feledtek már minden sérelmet, feledték szegénységüket, feledték, hogy az egyesült egyházban vagyont hagynak el, eltekintettek ennek követelésétől, magas lelkesültségök elvül monda ki: „mi nem kilépünk az evang. egyházból, nem akarunk számot tartani a tán perelhető vagyonra, nem teszünk szemrehányást, nem támadunk: mi önálló református magyar egyházat akarunk s midőn ennek létesítésére felajánljuk egész erőnket, lelkesedésünket, áldozatkészségünket, — felkérjük az egyházmegyét, hogy megteremtésében segítsen bennünket”.

S midőn a decz. 6-án megjelent egyházmegyei bizottság az ev. küldötteket csakugyan nem találta, híveink kettőzött elhatározottsággal, sietséggel láttak a dologhoz. Küldöttségeket menesztettek az egyházmegye elnökeihez, tervezeteket dolgoztak ki, vetekedtek egymást felülmúlni az érdeklődésben, tettekben. Kettős volt a lelkesedés: az elayomott, de most új, erősebb életre ébredt felekezeti önértéke s a magyarságé. — Mindegyik érezte, hogy kettős missiót teljesít itt a megalakítandó ref. egyház: végvára lesz erre a reformátusságnak, de egyszersmind e polyglott városban bástyája a tiszta, romlatlan magyarságnak. Ugyancsak e lelkesedésnek látása s a kettős nagy érdek felismerése nem hagyta érintetlenül a békés-bánáti egyházmegye elnökségét sem. Alig hangzottak el biztató ígéretek, midőn megérkezett az esperesi tudósítás, mely jelzé a híveknek, hogy az elnökség ragaszkodva az egyházmegye által adott megbízatáshoz, az eddigi egyesültséget megszünteti és decz. 28-ára Szabó János esperes és Szeremlei Sámuel főjegyző Temesvárra érkeznek, hogy az önálló reform. egyházat törvényesen megalakítsák.

Ki írhatná le a reformátusok örömét, midőn vágyaikat teljesülni látták?

Futó Zoltán.

(Folyt. köv.)

Nekrológ.

Nagyságos Sövári Soós Gábor 1813—1891.

(Vége.)

Soós Gábornak az egyház s az iskolák érdekében folytatott működését óhajtom néhány vonással vázolni.

Az absolut kormánynak a középiskolákra vonatkozó 1854-iki rendelete megtámadta a h.-nánási gymnasium életét is, épen mint a többi gyenge alappal rendelkező prot. gymnasiumokét. „Azonban az egyház kormánya élén álló férfiak buzdíttatva a gymn. ügye iránt már akkor is kiváló érdeklődéssel viseltető Soós G. úr által, megmenték azt 3 rendes tanerő beállításával négy osztályban, már előbb kísérletet tevén ő, egyes, kiválóbb állású, gazdag családok megkeresése által a gymnasium fentartására megkívántató pénzalapnak önkéntes összerakás útján való előállítására, melynek sikeresebb fogantatja végett ő, a még akkor szerény anyagi viszonyok közt élő férfiú egymagában, egy tanszék felállítására szükséges összegnek megadására kötelezte magát. Hasztalan lett minden törekvése, e teher akkor az egyházé maradt.”¹⁾

A h.-nánási ev. reform. egyház az ő buzgólkodásának, szavai ható erejének köszönheti azon 1125 köblös földet, mit a város — főkép gymnasiumi célokra — az 1861-ik évben adományozott.

Mint presbyter, egyetlen vizsgát el nem mülaszt, a lelkészekkel együtt főcensora a növendékeknek.

Istentisztelet után az Ur háza előtt még egyszer szívökre köti a híveknek a hallottakat, főkép, ha egyház és iskolát illető dolgokról volt szó azokban.

Családot nem alapít... elvonná talán a másokért, a közügyért való munkálkodástól... s akadályul szolgálna élete nagy céljának kivitelében!

A lehető legegyszerűbben él. Irigyei, ellenségei gúnyolják... ő pedig a cél felé tekint... s halad tovább eltántoríthatatlanul!

Mikor aztán, az egykor oly fáradhatatlan, lankadást nem ismerő férfiú érezte, hogy „bár a lélek kész, de a test erőtelen“, s a zászló kiesik a gyöngülő kezekből, mintegy összesítendő eddigi minden tettét, minden áldozatát, egész szeretetét a közért: egy élet fáradalmainak — önmaga által alig élvezett — gyümölcsét, ismét a közjó oltárára helyezi, s a fillérekből összerakott 101 ezer forintot annak a két iskolának adományozza, a melyekben szívébe a nemes, nagy, szent eszmék magyát egykor elveték; ugyanis „az 1888-ik év novemberhó 4. napján kelt alapítványi oklevélben 50 ezer forintot hagyományozott halála esetén a debreczeni főiskolának, hogy annak és szaporulatainak segítségével, ezen főiskolában a ref. vallású, magyar és székely testvér nemzet érdekében egy ref. gymnasiumi tanárképző intézettel összekötendő s egyetemi facultási rangra emeltetendő bölcsészeti szaktanfolyam állíttassék fel. Egy másik alapítványi oklevélben, mely szintén 1888. nov. 4-én kelt, 30 ezer forintot hagy halála esetére a hajdúnánási ev. ref. egyháznak a gymnasiumban az 5. és 6. osztály felállítására; — 1889. január 9-én kelt alapítványi oklevelében pedig ismét 20 ezer forintot bocsátott a hajdúnánási egyház gondozása, felügyelete s felelőssége alá, hogy annak kamatos-kamatotzatása folytán oly alap álljon elő, melynek segítségével a 7. és 8. osztály is felállítható legyen, tehát a hajdúnánási gymnasium főgymnasiummá emeltessék.”²⁾ Itt megjegyzem, hogy a h.-nánási egyház részére, az 5. és 6-ik

¹⁾ L. a h.-nánási gymn. 1888—89-ik évről kiadott értesítőjének 4. és 5-ik lapjait. K. D.

²⁾ L. az ev. ref. tiszántúli egyházkerület 1889. májushó 7—11. napjain tartott gyűlése jegyzőkönyvének 113-ik számát. K. D.

osztály felállítására tett és szükséges alapítványát, még életében az egyház szabad rendelkezése alá bocsátá a megboldogult, s az 1890-91-ik — jelen iskolai — évben már egyik tanárunk ez összeg kamataiból húzza fizetését.

Ezekon kívül 1000 forintot adományozott szintén a nánási ev. ref. egyháznak, a gymnasiumi tanszermuseum gyarapítására.

Igy lesz az egyszerű polgárból az áldozatok mezején fejedelem; így lesz bámulatos, csodás alak, a kit mi — önző korszak gyermekei — megérteni tán...? de követni aligha tudunk.

* * *

... Az életcél elérve lett, s aztán a romlandó porsátor összeomlott. Összeomlását gyászolja: az elhunynak méltó testvére Soós Sára, özv. Fodor Gáborné, ki máris felírta nevét a h.-nánási ev. reform. egyház halhatatlanjai közé, s kinek szerető karjai közt dobbant utólsót a legönzetlenebb szív!! Gyászolják közel s távoli rokonai. Gyászolja minden lélek, a mely még nemes, tiszta, nagy alakok elvesztésén fájdalmat érez. Gyászolja H.-Nánás városa és ev. reform. egyháza leghűbb gyermekét, legnagyobb fiát; fejedelmi gyásza van a debreczeni főiskolának... de legnagyobb gyász borult a hajdú-nánási ev. reform. gymnasiumra: gyászánál csak kegyelete, halála nagyobb!!!

* * *

A temetés folyó hó 9-én d. e. 10 órakor kezdődött s d. u. 1/22-kor végződött.

Megjelentek a szomorú végtisztességtételre: nt. Tóth Sámuel főjegyző, mint a tiszántúli egyházkerület képviselője; nt. Szeremley József esperes, méltóságos Degenfeld József gróf gondnok, nt. Bakóczy János tanácsbíró, kik az alsó-szabolcs-hajdúvidéki tractust képviselték; nt. Balogh Ferencz h. akad. igazgató a főiskola képviseletében 14 tanártársával egyetemben. Eljött a mi szeretetünk és büszkeségünk tárgya, a főiskolai kántus is tiszt. Mácsai Sándor karnagy vezérlete alatt. — Részt vett a temetésen városunk színe-java. Az istenházától a boldogult lakásáig százakra menő ember nézte, mikor a tekintélyes küldöttség, melyhez városunk előkelői is csatlakoztak, s a kántus sorakozott, megindult a szomorú hely felé. — Eszembe jutott a költő mondása, midőn ez ünnepélyes s igazi értékkel bíró tisztességtételt láttam, s jól esett hinnem, hogy „van bennünk élni hit, jog és erő!”

Az egyszerű ház tágas udvarán ott állt a koporsó koszorúkkal borítva... alattok a nagy halott!

A kegyelet és hála koszorúját helyezte a koporsóra: a debreczeni főiskola; a h.-nánási egyház; a h.-nánási egyház belhivatalnokai; a h.-nánási gymnasium; a testvéri és rokonai szeretet koszorúit: Soós Sára özv. Fodor Gáborné, Soós Lajos dadai tanító, Soós Sándor stb.

A kegyelet és hála szavait tolmácsolták: a háznál Benkő Lajos helybeli lelkész, a templomban Erdős József és Csiky Lajos, a sírnál Sass Béla theol. akad. tanárok.

Czélom volt először e kiváló férfiak szereplésével bővebben foglalkozni, de aztán eszembe jutott, feltűnt előttem a megdicsőült: nem, az ő sírja mellől világi dicsőséget ne vigyen haza senki, de vigye el lelkében mindenki az ő életének, cselekedeteinek emlékezetét, s legyen az ő példája mindnyájunk

szívében örök fényű tűz, hogy „gyujthassunk a régi fénynél új szövétneket!”

Hajdú-Nánás.

Kövendi Dénes,
ev. ref. segédlelkész.

Irodalom.

Hétköznapi könyörgések templomi használatra. Irta Csécsi Miklós ev. ref. lelkész. Lapszám: 1—231. Kapható a szerzőnél, Makón. Ára: 1 frt 50 kr. Gyoma, Kner Izidor könyvnyomdája, 1890.

Nem hiszem, hogy volna csak egy is e sorok olvasói között, a ki a közkedvességnek örvendő „Téli Ujság” szerkesztőjét, a prot. egyházi irodalom népies irányának, ezidőszerint, első munkását nem ismerné. Az ő tolla alól kerültek ki a kézalatti imádságok is, melyeket ismertetni szerencsém van.

Mindenekelőtt nagyon érdekes lesz, ha belenézünk ez imádságokba, mint a tükörbe, hogy meglássuk a bennük levő lelket. Hát e tükör nagyon jól mutat! Egy az evangéliumból táplálkozó, ennek örök igazságain felnőtt, képződött, kidomborodott egyéniség, illetőleg keresztyén bölcsész jelenik meg ez imádságokban előttünk, kinek gazdag világnézetében Jézus Krisztus a központ, az eszmény, az imádott uralkodó hatalom. Mélyen átérzi, hogy a földi élet munkájára kiküldött ember életének tulajdonképeni jelentősége és méltósága a Krisztusban van, kinek nevébe és üdvözítő érdemébe van zárva a magasba néző lélek és élet boldogságának és örökkévalóságának ígérete. E méltóság szívverését érezzük Csécsi imádságainak minden sorában. Beható pillantást vet az élet fény- és árnyoldalaira, s a kegyelem nélkül való állapot megdöbbentő erőtlenségére, és a mit lát és érez, majd örvendve, majd borongva, mindazt lelke központjába viszi s ama szent világosságban nézi meg és értékeli, mely felől meg van írva, hogy — megvilágosít minden e világon született embert. Így esik azután, hogy ha öröme van, ennek is, — ha bánata, annak is az üdvözítő szeretetben, illetőleg a kegyelemben leli fel örök szent forrását, s az egyiket, mint a másikat hála kötelező áldásnak tekinti. Az emberi számítások meghíúsulása nem veszi el kedvét, s a becsületes csalódások romjai közt nem esik kétségbe; sőt a küzdelemben folyvást gazdagodó tapasztalás bölcsességével szedi fel az összerokadt tervek használható darabjait, hogy tovább építsen az örökkévalóságnak, melynek minden földi salaktól megtisztult reménye az utolsó csalódás romjaira veti rá a legszebb világát. Mélyen átérzi, hogy e földön csak jövevények és vándorok vagyunk, kiknek nem arra kell néznünk, a melyek láttatnak, hanem — a melyek nem láttatnak és örökkévalók. — De azért tudja méltatni az időszerű élet tüneményeit is, miután az ő mélyen vallásos világnézetében mindezek az örökkévalóság szolgálatában álló élet tökéletesedésének képző eszközei, még akkor is, ha földi sorsunk — emberileg szólván — mind a sírig boldogtalan volna. Quid multa? Már ezekből is tisztán beláthatja, a tisztelt olvasó, hogy minő imádságok lehetnek azok, a melyek egy ily lelkész szívéből buzognak, a kinek e mellett még a nyelvezete is úgy összesimul az örökélet beszédének szólamaival, mint a napsugárban a fény és melegség. Csaknem minden imádságát egy-egy szó szerint idézett, vagy szabadon alkalmazott bibliai locussal kezdi, melyek habár az

előfóhász jellegével bírnak is, nincsenek „Amennel“ elválasztva, hanem a velük szervi egybeköttetésben álló imádságoknak úgyszólván koronáit képezik. Biblikus itt a forma és a tartalom, az első, a középső és az utolsó hang egyaránt, a nélkül, hogy a szerkezet szablonszerű volna. Csécsi is egy azon imádságírók közül, a kik nem figyelnek az Euchetika szabályaira, mikor az ajkukról levett imádságot papirra vetik, s mégis ők nyújtják — úgy szólván — akaratlanul, azokat az imádkozási szabályokat, melyeket az elmélet embere könyörgéseikből kivon és rendszerbe önt. Ott van p. o. a jelenkor imádságíróinak királya, Révész Bálint, a mi kedves jó öreg püspökünk, ki nem jár tört úton, hanem maga teremti meg az alakot is gondolatainak, — mint Petőfi a költészetben, — s különösen vasárnapi imádságiban oly megragadó módon egyesíti a ragyogó alaki szépséget a gazdag tartalommal, mintha betűk helyett az ég csillagaiból volnának kirakva Istenhez emelő nagy gondolatai. Ha valaki ezeket az imádságokat oly szempontból tenné tanulmány tárgyává, hogy az Euchetikát a valódi eredetiség productumaival gazdagítsa, — s ha különösen Csiky Lajos vállalkoznék e hálás szép munkára, bizony mondom, a második kötet nem halványulna el az első mellett. Sőt hiszem, hogy még Csécsi imádságaiban is eleget találna olyat, a mi felett nagyon érdemes volna — főként egy oly tanárnak! — elmélkedni, a ki maga nem csak Euchetikát, de oly imádságokat is írt, a melyeknek sorai közt szinte lehetne aranykálászokat szedegetni. Vajjon mi biztosított oly mesés kelendőséget Csiky imádságainak, hogy az angol vallásos íratokat terjesztő társaságnak maholnap harmadik kiadásról kell gondoskodnia?! Megmondta ezt a somogyi kurátor, a ki t. i. Kálmán F. lelkész társam édesatyjának, egykor templomból kijövet azt mondotta: „De jóízűt lehet kigyelmeddel imádkozni!“ Ennek az áldott emlékü jó öreg papnak a fia meg, említett tisztársam, Csécsi imádságairól mondta nekem, hogy: „De jóízűt lehet ezzel a Miklóssal is imádkozni!“ Ezt én is aláírom, és azt mondom, hogy ha kételkednék valaki állításunk igaz volta felett, vegye meg Csécsi könyvét, és próbálja meg maga. Ez a legigazabb bírálat!

Garzó Gyula.

(Vége köv.)

A kath. egyház és a ker. vallásfelekezetek közötti viszonyosság.
Irtá dr. Barta Béla. Budapest. 1890.

(Vége.)

Az 1868. LIII. t. cz. — így folytatja tovább — a vallásfelekezetek közti békének újabb támaszt nem nyújtott, sőt az összeütközési pontokat újakkal szaporította. A bajon az 1879. XI. 53. §-a sem segít; értelme iránt a judicatura különben sem jutott megállapodásra mai napig sem. Szerző vélekedése szerint sem vonatkozhatik az az 53. §. az 1868. LIII. t. cz. 12. §-ára; mert midőn a szülők magok kívánják, hogy vegyes házasságból született gyermekeik más egyházba vétessenek fel, sem a z e g y h á z n a k, sem az államnak nem lehet joga arra, hogy a szülők szabad elhatározását megakadályozzák. (Itt szerző akaratlanul is nagy ellenmondásba jut az uralkodó kath. tannal!) Azután elkezd — dogmatizálni, nem hiába tagja ő is — a felső bíróságnak. On revient toujours!... „A kath. egyház nem felekezet, — úgymond, — nem secta, hanem közönséges anyaszentegyház; a kik belőle kiváltak, sectariuskok, azok képezik a felekezetet. Épen azért a keresztség

szentsége által az ember a római kath., vagyis a közönséges anyaszentegyházba, nem pedig vallásfelekezetbe vétetik fel. Következőleg az 53. §. szavai, melyek a más felekezetbe való felvételtől rendelkeznek, a róm. kath. egyházra nem illenek“. Trefort 1884-iki rendeletére se fektessünk nagy súlyt, — folytatja tovább, — mert ez csak „jóindulatú tanácsként“ volt adva! A minisztertanácsnak viszont szerző ad egy jóindulatú tanácsot: nagy szolgálatot tenne a béke ügyének, — úgymond, — ha a febr. 26-iki rendeletet hatályon kívül helyezné, mert hiszen a prot. lelkészek a vádaskodással akkor sem hagytak volna fel, ha a miniszteri rendelet elmarad; valamint akkor sem fognak azzal felhagyni, ha az visszavonatnék (!) . . . az elkeresztelések prot. részről még sűrűbben fordulnak elő; a prot. papok csakúgy keresztelnek, bérálnak (sic!), temetnek stb. stb. Valóságos ördögkerekre ülteti szerzőnk prot. olvasóját; csak úgy szédül bele — akatholikus agyvelőm!

Jellemző, hogy szerzőnk indignatióval útasítja vissza azok számítását, a kik (az országgyűlési vita a munka megjelenésekor még nem történt meg!) ezen kérdésben a kath. világi hívek támogatását reménylik. „Reánk katolikusokra nézve megszégyenítő lenne, ha a kath. vallásról, a liberalismussal szemben, nyilvánosan tanúságot nem tennénk“. Hála Istennek! az elkeresztelési vita eredményéből szerzőnk is megtanulhatta, hogy a mívelt kath. világi elem színét-javát nem lehet a hierarchia járszalagán vezetni s hogy sokan vannak köztök, a kik azért, hogy jó katolikusok, nem szünek meg az igazi liberalismus hívei is lenni!

Így szerzőnk „hithű katolikus“, ezt minden sorából láthatjuk, ha be nem vallaná is. Csakhogy túlbuzgóságában nagyon szűk látókört von maga köré. Ebből folynak hibái is. Igazságtalanná válik irántunk igen sokszor, bár készséggel elismerjük, hogy elfogultsága mellett is az írói tisztességre sokat ad, s távol van tőle a politikai pornografikus irodalom némely hírhedté vált fanatikusának visszataszító modora és rikácsoló hangja. Jól esik olvasnunk azon nyilatkozatát, mikép az ellenvélemény iránt tartozó tiszteletet megsérteni nem akarta; szívesen hozzájárulunk azon nézetéhez, hogy az ország érdeke kívánja, mikép a vallásfelekezetek között a surlódások megszüntetessenek s hogy erre törekedni — hazafias kötelesség; készséggel magunkévá teszszük végül azon szép gondolatát is, hogy a mely vallásfelekezet a más vallásúak hitelveit tiszteletben nem tartja, az saját szabadságának sírját ássa meg. — Csakhogy ezen utóbbi tétel harmonikus hangját nagyon sokszor megzavarják előttünk azok a sértő „sectás“ kifejezések, melyekben „a más vallásúak hitelveinek tiszteletben tartását“ alig lehetséges felfedezni.

Nagyon kérjük szerzőt, hogy hazafias kötelességét szem előtt tartva, „a surlódások megszüntetésére“ az általa annyira tisztelt klérus tagjainál is hatni igyekezzék, hogy minket, evangyéliomi alapon álló keresztyéneket, ne sajnáljanak legalább mint felebarátaikat tekinteni s ne nevezgessenek minket úton-útfélen — eretnekeknek.

Hitünk fejedelme, az Ur Jézus Krisztus bocsássa meg minden bűneiket!

(—cs—r.)

Ráth Mór némely kiadásai stb. (Folytatás.)
Jókai Mór. Gróf Benyovszky Mór életrajza Szibériából való megszabadulásáig. Nagy 8-rétű díszkiadás. Számos kép,

térkép, autograph-melléklettel. Fűzve 3 frt 60 kr. Fényes, külön e czélra készült díszköt. aranymetszettel 5 frt 20 kr. Arany-metszet nélkül 4 frt 60 kr.

Gróf Benyovszky Móríc saját emlékiratai és útleírásai. Az 1790. évi angol kiadás után fordítva. Nagy 8-rétű díszkiadás. Számos kép, térkép, autograph-melléklettel. Benyovszky-nak eddig még sehol sem közölt számos eredeti levelével stb. 2 kötet. Fűzve 6 frt 60 kr. Fényes, külön e czélra készült díszkötésben, aranymetszettel 9 frt 60 kr. Arany-metszet nélkül 8 frt 60 kr.

Miként a fentebbi címekből is látható, ezen mű két külön részből áll. Az első rész 2 kötetben hozza a hős életrajzát, mely az emlékiratoknak is magyarázata és kiegészítése. A második rész 2 kötetben közli az 1790-iki eredeti kiadásnak bevezetését, az ott közölt életrajzot, okmányokat, leveleket és a Benyovszky által írt emlékiratokat és útleírásokat teljesen.

Az eddig elkészült melléletek jegyzéke: Benyovszky útazása kutyaszánkón Kamesatkában 1771. január 17-én. (Saját rajza után). Téli vásár Szibériában, a háttérben Obdorsk. Szibériai szánkázás, a háttérben Berzsof. Fókák csoportja. — Kamesadál nők. Benyovszky anyjának levele férjéhez. (Verbó, 1752. okt. 6. Hasonmás). Benyovszky Mórícznak 6 éves korában atyjához írt levele. (Verbó, 1752. okt. 6. Hasonmás). Benyovszky verbói szülőháza. Tobolsk látképe. Kamesatkai fuvarosoknak pihenő helye a jéghegyek között. A jeges tenger partjai. (2 kép). Nordenskiöld hajói a jeges tengeren és a téli állomáson. (2 kép). Északi fény. Benyovszky Emánuel öcséséhez 1777. május 6-án Versaillesből intézett francia levelének hasonmása és fordítása. Benyovszky Japánban 1771. jul. 31-én. (Másolat az eredeti kiadásból). A hajó, melyet Benyovszky kézre kerített, és Formosa-sziget előtti csatározás. (Másolat az eredeti kiadásból). Fókák milliói a Pribilow-szigeteken. Louisbourg Benyovszky által készített tervrajza. Számos látkép Japánból, Madagaszkárból stb. Ulipatchar Benyovszky által készített tervrajza. Benyovszky útazásainak és fölfedezéseinek új eredeti térképe stb.

*Deák Ferencz emlékezete. *Gondolatok. 1833—1873* Fényes díszkiadás. Gazdag kötésben 5 frt 60 kr. Könyvedvelők félbörkötésében 6 frt.

*Deák Ferencz emlékezete. **Levelek. 1823—1875.* Fényes díszkiadás. Gazdag díszkötésben 5 frt 20 kr. Könyvedvelők félbörkötésében 5 frt 60 kr.

Deák Ferencz összes beszédeiből és államírateiból 1823-tól az utolsó 1873-ban tartott beszédig, a nagy szónok hatyúdáláig, vannak gondosan kiszemelve a „Gondolatok“, melyeknél szebbeket, egyszerűségükben mélyebbeket, formára és észjárásra nézve magyarabbakat nyelvünkön, mondhatni, senki sem alkotott. Az itt közölt, Deák igazságos szívének és egyenes elméjének hatalma alatt keletkezett eszmék, formabeli tisztaságukkal és tökéletességükkel, nyelvük keresetlenségével és erejével, a kifejezés és stylus pontosságával hivatva vannak, — elvontan a politikai kérdésektől is, melyekre annak idejében vonatkoztak, — épen a mai napokban is az elméknek irányt adni és klasszikusaink irodalmát gazdagítani.

A „Levelek“ című második részben összegyűjtve közöljük Deák Ferencz-nak a politikára, társadalmi kérdésekre és magán viszonyaira vonatkozó mindazon leveleit, melyek elszórva könyvekben, hírlapokban és folyóiratokban nyilvánosságra jöttek, és egy vagy más irányban közérdekűek, valamint azon eddig ismeretlen leveleket, melyek ezeken kívül rendel-

kezésünkre bocsáttattak, kizárva természetesen mindazt, mi bármely irányban az indiskréció színével bírhatna. A Wesselényi-vel, Kossuth-tal és több politikai barátjaival, a forradalom előtt és után váltott levelek, a sógorához a legváltásosabb időkben intézett sorok, melyek meghatóan tükrözik vissza azon súlyos belső küzdelmeket, aggodalmakat, melyek külsőleg esendesnek látszó lelkét oly mélyen felzavarták, a számos, majd kedélyes, majd dorgáló, mindannyi bölcseséggel teljes levél, melyeket áldásos pályáján rokonaihoz, idegenekhez, politikai, családi és más kérdésekben írt, valóságos kincses bányái a legtisztább hazafiúi érzéseknek, az önzetlen nemes szív nyilatkozatainak.

(Vége köv.)

Különfélék.

Debreczeni főiskola. Theologiai akadémiánkon f. hó 19-én kezdődtek meg a szigorlatok, melyeken főtiszt. püspök úr megbízásából és képviselőjében nt. Dávidházy János esperes és Tóth Sámuel egyházker. főjegyző urak jelentek meg.

A felső-tiszai egyházkerület. E cím alatt a „Prot. Egyh. és Isk. Lap“ utolsó, 3-ik számában „Felsőtiszaparti“ álnévvel vezércikk jelent meg, melyben a cikkíró azon, régebben már többször hangoztatott eszmét eleveníti föl, hogy a tiszántúli nagy egyházkerület felső részeiből, nevezetesen a beregi, szatmári, máramaros-ugocsei és felső-szabolcsi egyházmegyék-ből egy új, felső tiszai egyházkerület névvel nevezendő superintendencia alakíttatnék, hozzá vevén az említett egyházmegyékhez a Szilágyságot, vagy legalább a Taszád körüli 17—18 egyházat is. Érdekes a megokolásnak főképen azon része, mely szerint kívánatosá teszi az új egyházkerület megalakítását azon politikai tényállás, hogy a nagy Alföld képviselői kormánypartiak, míg a felső rész emberei inkább a függetlenségi párthoz húznak; továbbá figyelembe veendő a cikk szerint azon körülmény is, hogy az Alföld „nagy lelki nyugalommal hallgatja a kis eklézsiák keserves panaszait, aztán szívesen szavaz meg (ő levén a többség) tekintélyes summákat az alföldi reformátusság megerősítésére a közigazgatási költségéből, az államsegítségéből, pedig a gazdag Alföld egy kis hitbuzgósággal könnyen segíthetne magán. A kis eklézsiák gondját pedig a Mindeneketlátó viseli“. Körülbelül ezen hang jellemzi a cikknek a tárgy lényegére tartozó egészét. Budapesti lapársunk készsággal megnyitja hasábjait e nagyfontosságú kérdés beható megbeszélésére. Első sorban és főleg egyházkerületünket érdekelvén ezen ügy, mi is szívesen közlünk minden olyan cikket, mely e kérdéssel tárgyilagossággal foglalkozik. Azt kérjük tehát, hogy politikai motívumokkal ne érveljünk, s ne hozzunk fel olyan argumentumot sem, melynek tarthatatlanságát valószínűleg rövid idő múlva kimutathatjuk.

Emléket Méliusz Péternek. Lapunk mult évi 51-ik számában közöltük azon szép beszédet, melyet Jánossy Zoltán IV. éves hittanhallgató tanítványunk a „Hittanszaki önképző Társulat“ által november 2-án tartott reformációi ünnepélyen, egy Méliusznak állítandó emlékszóbor ügyében mondott. Azon ünnepély óta sokat foglalkoznak városunk politikai lapjai s első sorban a „Debreczeni Ellenőr“ ezen eszmével, előmozdítván ezt főleg azon körülmény is, hogy a mult évben Debreczenben alakult „Csokonay-kör“ a város szépítését, nyilvános

helyeken emlékszobrok állítását is egyik feladatává tette. — Csak hogy némelyek nem Méliusz-, hanem Kálvin-szobrot szeretnének városunkban állítani. Legújabbán a „Debreczeni Hírlap“ hasábjain két cikkben Balogh Ferencz szólott e tárgyhoz. Nézete szerint sem Méliusznak, sem Kálvinnak nem lehet szobrot állítani. Az elsőnek azért nem, mert hiszen nem ismerjük arczképét, s így a felállítandó szobor nem lenne neki hű képmása, a másodiknak azért nem, mert az ellenkeznék Kálvin puritán jellemével, s ez alapon a református világ százados felfogásával. Azt ajánlja tehát a t. cikkíró úr, hogy vagy Méliusz-egyletet kell alakítani, vallásos-erkölesi, történelmi tárgyú felolvasások tartására, évfordulati történelmi ünnepélyes összejövetel rendezésére, vagy pedig reformáció-oszlopot kell felállítani a nagytemplom-téren. Mi részünkről rendkívül örvendünk, hogy világi lapjaink is foglalkoznak ilyen egyházi vonatkozású ügyekkel. Balogh Ferencz tanár úr nézeteit pedig midőn helyesljük és melegen üdvözöljük, azon mi felfogásunknak adunk egyszersmind kifejezést, hogy egy emlékoszlopnál mindenesetre többet érne egy vallásos-erkölesi s történelmi tárgyú felolvasásokat rendező egyesület, mert a hiedeg kőnél végre is többet ér az a szó, mely lelkesedést tud költeni s tetre tud buzdítani. Ez természetesen nem azt teszi, mintha minket városunknak valamely egyháztörténelmi szoborral való díszítése is élénken ne érdekelne.

Lelkészválasztás. Folyó évi januárhoz 11-én a kolozs-katolai egyházmegyébe kebeleztetett kajántói rendes lelkészi állomásra 5 jelölt közül egyhangúlag Técsy József b. gyulai segédlelkész, volt tanítványunk választotta meg. — Üdvözöljük ifjú lelkésztársunkat önálló tevékenységi körében. Vigye el magával a testvér-egyházkerületbe azon hő óhajátunkat, hogy legyen vele minden munkájában Istennek áldó kegyelme s hogy sokáig forgathassa a nála letett talentumokat egyetemes magyar reformált egyházunk javára.

Simor János, esztergomi érsek s herezegprimás folyó hó 23-án reggel félnyolcz órakor hosszas halálvívódás után meghalt. A hazai róm. katolikus egyház egyik hű fiát gyászolja az elhunytban.

A zsinatot előkészítő egyházalkotmányi albizottság javaslatának közlését, illetőleg ismertetését a „Debreczeni Prot. Lap“ f. évi első számában megkezdi. Maga megmondja, hogy „e javaslat első sorban az egyházalkotmányi albizottság, másodsorban a zsinati tárgyak előkészítésére kiküldött teljes bizottság tárgyalását várja“, mindamellét is azt hiszi, „sem a dolgok rendes folyását meg nem akasztja, sem rendellenes dolgot nem eszelepszik, sőt hírlapi kötelességének tesz eleget, ha e munkálatot már most ismerteti“. Semmi sincs távolabb tőlünk, minthogy nálunk kilencz évvel idősebb laptársunknak legkevesebb kellemetlenséget is akarjunk okozni, de annyit mindenesetre kötelességünk megjegyezni saját mentegőzésére, hogy nem akasztja ugyan meg a dolgok rendes folyását, sem pedig rendellenes dolgot nem eszelepszik ama bizottsági munkálat foganatba vett ismertetésével. — csakis a szerkesztői kollegialitás egyik követelménye ellen vét az esetben, ha oly munkálatot közöl, melyről jól tudja, hogy többi laptársai azt még nem kapták, vagy nem kaphatták meg, bár azok is az övéhez hasonló jogos igényt formálnak hozzá. Ha azonban a Debreczeni Prot. Lap szerkesztősége, mint ilyen, kapta meg illetékes helyről és ismertetés végett ama kérdéses javaslatot,

egyetlen szavunk sincs eljárása ellen; legfeljebb csak gratulálunk szerencsés és kiváltságos helyzetéhez. — A „Dunántúli Protestáns Lap“ f. hó 11-iki számának vegyes közleményeiben jelentek meg szóról-szóra a fentebbi sorok, melyekre mi minden polemizálási szándék nélkül egyszerűen csak annyit jegyzünk meg, hogy a szóbanforgó munkálatot már akkor, a mikor mi először röviden jeleztük, t. i. a mult 1890-ik évi 52-ik számunkban, jelezte egyszersmind budapesti laptársunk is az 1775-ik lapon és megígérte annak részletesebb ismertetését is. Valóban pedig úgy áll a dolog, hogy mi már az 51-ik számra elkészítettük azon előzetes rövid ismertetést, de a szerkesztői kollegialitás követelményeire tekintettel akkor még nem adtuk ki azt. Hogy aztán dunántúli kollegánk nem kapta meg akkorra a munkálatot, mikorra a budapesti laptársal együtt mi jelezhetjük, sőt hogy ismertetésében, bírálásában mi előbb jártunk valamennyi egyházi laptársunknál: arról mi valóban nem tehetünk, tenni nem is akarunk. A szemrehányást azonban, mint meg nem érdemeltet, mindenesetre visszaútasítjuk.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉS.

Pályázat

tanári állomásokra.

A szászvárosi ev. ref. Kún kollegium állami-lag segélyezett főgymnasiumában pályázat nyitattik két rendes tanszékre, melyeknek egyikével a német és magyar nyelv s irodalom; másikével a mennyiségtan és természettan tanításának kötelezettsége jár.

Javadalma mindkét állomásnak egyenkint évi 1200 frt fizetés, 200 frt szálláspénz, vagy lakás természetben, s egyelőre három ízben 100—100 frt ötödéves korpótlék.

Az állomások a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium kinevezése által töltenek be. — Abban az esetben, ha teljes minősítéssel bíró pályázók nem jelentkeznek, helyettes tanárok fognak alkalmaztatni 800 frt évi fizetéssel.

Pályázók kellő okmányokkal fölszerelt folyamodványukat a szászvárosi ev. ref. Kún kollegium előljárásihoz 1891. évi márczius hó 10-ik napjáig adják be. Csak ev. ref. vallású egyének pályázhatnak.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgató tanácsának, Kolozsvárt, 1890. évi december 15-én tartott üléséből.

Dr. Kolosvári Sándor,
elnökhelyettes.

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

2—2